

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 63 din 3 februarie 2009

HOTĂRÂREA
din 15 noiembrie 2007
în Cauza Belasin împotriva României

(Cererea nr. 15.402/04)

În Cauza Belasin împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii B.M. Zupančič, președinte, C. Bîrsan, doamnele E. Fura-Sandström, A. Gyulumyan, domnul E. Myjer, doamnele I. Ziemele, I. Berro-Lefèvre, judecători, și din domnul S. Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 18 octombrie 2007,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 15.402/04) îndreptată împotriva României, prin care doi cetățeni germani, doamna Helene Belasin și domnul Peter Belasin (*reclamanții*), au sesizat Curtea la data de 26 aprilie 2004, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanții sunt reprezentați de doamna Andrea-Eva Pal, avocat în Leverkusen. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 5 octombrie 2006, Curtea a hotărât să comunice cererea Guvernului. Invocând prevederile art. 29 § 3 din Convenție, aceasta a hotărât să fie analizate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

4. În temeiul art. 44 § 1 a) din Regulamentul Curții, aceasta a comunicat o copie a cererii și Guvernului german, care nu a dorit să își prezinte punctul de vedere asupra cauzei.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

5. Reclamanții, soț și soție, s-au născut în anul 1941 și, respectiv, în anul 1945 și locuiesc la Bonn.

6. Ei erau coproprietarii unui bun imobil alcătuit din construcție și terenul aferent în suprafață de 1.600 m², situat în Str. Republicii nr. 35, Buziaș, România, înscris în cartea funciară la nr. 293. În anul 1988, statul a intrat în posesia bunului în temeiul Decretului nr. 223/1974, conform căruia persoanele care emigrau în străinătate erau obligate să transfere statului imobilele pe care le dețineau, în schimbul unei compensații (Decretul nr. 223/1974). Din dosar reiese că, cu această ocazie, statul le-a acordat reclamanților suma de 9.731 lei românești, cu titlu de reparație, reprezentând valoarea unei jumătăți a bunului. Statul și-a transcris dreptul de proprietate în cartea funciară.

7. La data de 22 ianuarie 1997, statul le-a vândut construcția soților M.

8. La data de 22 decembrie 2001, reclamanții au introdus pe rolul Judecătoriei Lugoj o acțiune împotriva Consiliului Local Buziaș și a soților M. în vederea constatării nevalabilității titlului statului asupra bunului în cauză și nulității contractului de vânzare-cumpărare, precum și pentru a dispune transcrierea dreptului lor de proprietate în cartea funciară. Prin Sentința din 11 martie 2002, instanța a respins acțiunea reclamanților. Prin Decizia din 1 iulie 2002, Tribunalul Timiș le-a respins apelul.

9. Reclamanții au formulat recurs împotriva acestei decizii. Prin Decizia rămasă irevocabilă la data de 25 septembrie 2002, Curtea de Apel Timișoara le-a admis recursul și a constatat că bunul a fost trecut ilegal în proprietatea statului. Curtea de Apel Timișoara a apreciat că statul nu avea un titlu valabil asupra bunului în cauză, în măsura în care partea din bunul respectiv ce îi aparținea reclamantei a fost trecută în patrimoniul statului în schimbul unei compensații derizorii, iar cea care îi aparținea reclamantului a fost trecută în patrimoniul statului fără nicio compensație. În aceste circumstanțe, bunul în litigiu nu putea face obiectul unui contract de vânzare-cumpărare în temeiul Legii nr. 112/1995 ce reglementează situația bunurilor pentru care statul avea un titlu valabil. Pe de altă parte, Curtea de Apel Timișoara a reținut că soții M. au fost de rea-credință în momentul încheierii contractului de vânzare-cumpărare. Prin urmare, aceasta a constatat că fiind afectat de nulitate contractul de vânzare-cumpărare din 22 ianuarie 1997, dispunând radierea dreptului de proprietate al soților M. și transcrierea dreptului de proprietate al reclamanților în cartea funciară.

10. În anul 2003, procurorul general al României a formulat în fața Curții Supreme de Justiție un recurs în anulare împotriva acestei decizii. Acesta a arătat că, la interpretarea legislației interne, Curtea de Apel Timișoara comisese grave erori de drept, ducând la o greșită soluționare a litigiului. Acesta a susținut că imobilul fusese trecut legal în patrimoniul statului în temeiul Decretului nr. 223/1974 prin decizia consiliului local. În orice caz, pretinsa nelegalitate a naționalizării nu afecta valabilitatea contractului de vânzare-cumpărare în măsura în care a fost încheiat cu respectarea prevederilor Legii nr. 112/1995, iar soții M. au fost de bună-credință în momentul încheierii sale.

11. Prin Decizia din 20 octombrie 2004, redactată la 6 decembrie 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție (fosta Curte Supremă de Justiție) a admis recursul în anulare, a casat Decizia din 25 septembrie 2002 și a respins acțiunea reclamanților. Aceasta a apreciat că prevederile Legii nr. 10/2001 erau aplicabile în speță și că imobilul a fost trecut în mod nelegal în patrimoniul statului. Totuși, făcând aplicarea art. 46 alin. 2 din Legea nr. 10/2001, instanța a constatat valabilitatea contractului de vânzare-cumpărare din 22 ianuarie 1997, în măsura în care respecta prevederile Legii nr. 112/1995 și în care soții M. au fost de bunăcredință în momentul încheierii sale.

12. Prin Decizia din data de 26 iunie 2006, Primăria a constatat dreptul reclamanților de a obține o despăgubire în temeiul Legii nr. 10/2001 pentru imobilul naționalizat. Din dosar rezultă că, până în prezent, nu le-a fost plătită nicio despăgubire.

II. Dreptul intern pertinent

13. Prevederile legale pertinente sunt descrise în hotărârile S.C. *Mașinexportimport Industrial Group S.A. împotriva României* (nr. 22.687/03, § 22, 1 decembrie 2005), *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru împotriva României* (nr. 63.252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005) și *Radu împotriva României* (nr. 13.309/03, §§ 18-20, 20 iulie 2006).

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

14. Reclamanții susțin că rejudecarea Deciziei definitive din 25 septembrie 2002 a Curții de Apel Timișoara a încălcat principiul securității raporturilor juridice. Din acest motiv, ei susțin că a avut loc o încălcare a art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele în partea sa relevantă:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială (...), care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)”

A. Asupra admisibilității

15. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Mai mult, Curtea constată că nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, îl declară admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

16. După ce a făcut trimitere la principiile desprinse din Hotărârea *Brumărescu împotriva României* ([MC], nr. 28.342/95, CEDO 1999-VII), Guvernul consideră că prezenta cauză diferă de Cauza *SC Mașinexportimport Industrial Group S.A. împotriva României* (nr. 22.687/03, 1 decembrie 2005), în măsura în care, în speță, pe lângă consiliul local, în litigiu

erau implicați particulari care au obținut de altfel hotărâri favorabile în prima și în a doua instanță. În opinia Guvernului, recursul în anulare introdus de procurorul general urmărea să garanteze respectarea principiului legalității, în măsura în care Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că instanța de recurs, singura care a statuat în favoarea reclamanților, apreciasse greșit probele.

17. În fine, Guvernul reamintește modificarea Codului de procedură civilă, și anume eliminarea căii extraordinare a recursului în anulare în materie civilă.

18. Reclamanții nu au prezentat observații în răspuns la cele ale Guvernului.

2. Aprecierea Curții

19. Curtea reamintește că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art. 6 § 1 din Convenție, trebuie să se interpreteze în lumina preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante.

20. Unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată de către instanțe în mod definitiv oricărui litigiu să nu mai fie pusă în discuție (*Brumărescu*, citată anterior, § 61). Conform acestui principiu, niciuna dintre părți nu este abilitată să solicite reexaminarea unei hotărâri definitive și executorii cu unicul scop de a obține o reanalizare a cauzei și o nouă hotărâre în privința sa. Reexaminarea nu trebuie să devină un apel degheizat, iar simplul fapt că pot exista două puncte de vedere asupra chestiunii respective nu este un motiv suficient de a rejudeca o cauză. Acestui principiu nu i se poate aduce derogare decât dacă o impun motive substanțiale și imperioase (*Riabykh împotriva Rusiei*, nr. 52.854/99, § 52, CEDO 2003-IX).

21. Curtea observă că desființarea unei hotărâri judecătorești definitive nu a fost motivată, în speță, prin existența unor noi probe care nu le fuseseră disponibile părților înainte și care erau apte de a influența soluționarea cauzei (*Pravednaya împotriva Rusiei*, nr. 69.529/01, § 27, 18 noiembrie 2004). Această desființare a fost întemeiată în speță numai pe pretinsa apreciere greșită a probelor de către instanța de recurs. Or, acest argument nu este suficient pentru a justifica desființarea unei hotărâri definitive, în pofida faptului că în procedură erau implicați și particulari (vezi, printre multe altele, *Raicu împotriva României*, nr. 28.104/03, § 25, 19 octombrie 2006, și *Popea împotriva României*, nr. 6.248/03, §§ 33-37, 5 octombrie 2006).

22. Pe de altă parte, Curtea constată că, în cauza de față, se regăsesc elementele care au determinat-o, în Cauza *SC Mașinexportimport Industrial Group S.A.* menționată mai sus, să constate încălcarea principiului securității raporturilor juridice și, prin urmare, încălcarea art. 6 § 1 din Convenție, și anume intervenția într-un litigiu civil a unei autorități, în speță procurorul general, care nu era parte în procedură, și rejudecarea unei hotărâri definitive care a dobândit autoritate de lucru judecat.

23. Aceste elemente îi sunt suficiente Curții pentru a constata că anularea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a Deciziei definitive din data de 25 septembrie 2002 a încălcat principiul securității raporturilor juridice, aducând astfel atingere dreptului

reclamanților la un proces echitabil. Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.

II. Asupra pretinsei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

24. Reclamanții se plâng de faptul că Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție din data de 20 octombrie 2004 a avut ca efect încălcarea dreptului lor la respectarea bunurilor, astfel cum este acesta recunoscut la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor. A. Asupra admisibilității ”

25. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este vădit neîntemeiat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. Pe de altă parte, Curtea observă că nu este lovit de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, el trebuie declarat admisibil.

B. Asupra fondului

1. Argumentele părților

26. Guvernul consideră că ingerința în dreptul de proprietate al reclamanților determinată de admiterea recursului în anulare era, la data evenimentelor, prevăzută de lege și urmarea un scop legitim, și anume buna administrare a justiției, în măsura în care instanța de recurs a făcut o apreciere greșită a probelor. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Guvernul observă că, pe lângă autoritățile de stat, în litigiu erau implicați și particulari. În plus, în opinia Guvernului, reclamanții vor primi o despăgubire în temeiul Legii nr. 10/2001.

27. Guvernul subliniază dificultățile legate de reglementarea problemei imobilelor naționalizate și face o prezentare a legilor adoptate succesiv de stat în materie după anul 1989. Cu acest titlu, el rezumă obiectivele Legii nr. 112/1995 și ale Legii nr. 10/2001, aceasta din urmă fiind prima lege care reglementează în mod global problema imobilelor naționalizate, urmărind să asigure echilibrul între cerința existenței reparației și securitatea raporturilor juridice, și, în fine, Legea nr. 247/2005, care a modificat și completat Legea nr. 10/2001, implementând cadrul instituțional și financiar pentru o aplicare mai eficientă a acestei legi.

28. Guvernul arată că autoritățile naționale beneficiază de o mare putere discreționară, nu numai în ceea ce privește alegerea măsurilor menite să garanteze respectarea drepturilor patrimoniale sau să reglementeze în materie de drept al proprietății, ci și pentru a asigura timpul necesar implementării lor. Guvernul afirmă că ultima reformă în materie, și anume Legea nr. 247/2005, stabilește principiul acordării unei despăgubiri echitabile și neplafonate,

stabilită printr-o decizie a comisiei administrative centrale pe baza unei expertize, și accelerează procedura de restituire sau de despăgubire. Această lege prevede că, în cazul în care restituirea imobilului nu este posibilă, despăgubirea se va face prin emisiune de titluri de participare la un organism colectiv de valori mobiliare (Proprietatea), la nivelul valorii bunului, stabilită prin expertiză.

29. Guvernul concluzionează că despăgubirea prevăzută de legislația română răspunde cerințelor art. 1 din Protocolul nr. 1 și că întârzierea înregistrată în acordarea despăgubirii nu aduce atingere justului echilibru ce trebuie păstrat între interesele de față, ținând seama și de circumstanțele excepționale ale reglementării în materie.

30. Reclamanții nu au prezentat observații în răspuns la cele ale Guvernului. 2. *Aprecierea Curții*

31. Curtea reamintește că dreptul de proprietate al reclamanților asupra imobilului în litigiu a fost stabilit prin Decizia definitivă din data de 25 septembrie 2002 și constată că dreptul astfel recunoscut nu era revocabil. Așadar, reclamanții aveau „un bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (vezi *Brumărescu*, citată anterior, § 70).

32. În continuare, Curtea observă că Decizia din 20 octombrie 2004 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, rejudecând fondul cauzei și respingând acțiunea în anulare a contractului de vânzare-cumpărare, creează o situație dacă nu identică, cel puțin similară cu cea a reclamanților din Cauza *Străin și alții împotriva României* (nr. 57.001/00, § 43, 21 iulie 2005; vezi și *Sebastian Taub împotriva României*, nr. 58.612/00, §§ 38-40, 12 octombrie 2006). Prin urmare, Curtea constată că la finalul procedurii în cauză coexistă două titluri de proprietate asupra aceluiași bun și că reclamanții se află în imposibilitatea de a obține posesiunea asupra bunului ai cărui proprietari au fost recunoscuți.

33. Curtea a analizat cu mai multe ocazii cauze ce ridicau probleme similare cu cele ale cauzei de față și a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție (vezi, printre altele, *Porțeanu împotriva României*, nr. 4.596/03, §§ 32-35, 16 februarie 2006).

34. După ce a analizat toate elementele ce i-au fost supuse atenției, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun element de fapt sau argument care să poată duce la o concluzie diferită în cazul de față. Curtea reafirmă în special că, în contextul legislativ român ce reglementează acțiunile în revendicare imobiliară și restituirea bunurilor naționalizate de regimul comunist, vânzarea de către stat a bunului altuia către terți de bună-credință, chiar dacă aceasta a fost anterioară confirmării în justiție în mod definitiv a dreptului de proprietate al altuia, reprezintă o privare de bunuri. O astfel de privare, combinată cu lipsa totală de despăgubire, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

35. Curtea observă că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81/2007, adoptată recent, urmărește accelerarea procedurii de despăgubire pentru bunurile preluate abuziv de către stat. Totuși, aceasta observă că nici astăzi fondul „Proprietatea” nu funcționează într-un mod susceptibil să ducă la acordarea efectivă a unei despăgubiri.

36. Ținând cont de cele de mai sus și de jurisprudența sa în materie, Curtea apreciază că, în speță, zădărnicierea dreptului de proprietate al reclamanților asupra bunului lor i-a făcut să sufere o sarcină disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul de a li se respecta bunurile, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Prin urmare, a avut loc încălcarea acestei prevederi.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

37. Conform art. 41 din Convenție:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

38. Reclamanții solicită restituirea imobilului în litigiu, compus din construcție și terenul aferent. Ei nu solicită reparația eventualului lor prejudiciu moral.

39. Guvernul observă că, deși restitutio in integrum este cea mai bună modalitate de a repara un prejudiciu, Curtea poate acorda o despăgubire atunci când această restituire se dovedește a fi imposibilă. În acest sens, el constată că bunul în litigiu este ocupat în prezent de titularii contractului de vânzare-cumpărare. Guvernul apreciază că valoarea bunului compus din construcție și terenul aferent este de 45.047 euro (EUR) și prezintă în acest scop un raport de expertiză din luna aprilie 2007. El consideră în același timp că reclamanții trebuie să restituie suma de circa 700 dolari americani (USD) pe care au primit-o în anul 1988 cu ocazia naționalizării (vezi paragraful 6 de mai sus).

40. Curtea reamintește că o hotărâre care constată o încălcare atrage pentru statul pârât obligația juridică de a pune capăt încălcării și de a-i corecta consecințele astfel încât să refacă pe cât posibil situația anterioară acesteia (*Iatridis împotriva Greciei* [reparație echitabilă] [MC], nr. 31.107/96, § 32, CEDO 2000-XI). Aceasta constată că singurul fundament ce trebuie reținut pentru acordarea unei reparații echitabile constă, în speță, în anularea unei decizii definitive ce încalcă principiul securității juridice și dreptul reclamanților la respectarea bunurilor.

41. Curtea apreciază că, în circumstanțele speței, restituirea bunului în litigiu reclamanților, al căror drept de proprietate a fost confirmat prin Decizia definitivă din 25 septembrie 2002 a Curții de Apel Timișoara, i-ar repune pe reclamanți, pe cât posibil, într-o situație echivalentă cu cea în care s-ar fi aflat dacă cerințele art. 6 din Convenție și cele ale art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu ar fi fost încălcate. În cazul în care statul pârât nu procedează la această restituire în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, Curtea hotărăște ca statul să le plătească reclamanților, ca daune materiale, o sumă care să corespundă valorii actuale a bunului.

42. În speță, în ceea ce privește stabilirea valorii despăgubirii ce poate fi plătită reclamanților, Curtea observă că numai Guvernul a prezentat un raport de expertiză referitor la valoarea bunului compus din construcție și terenul aferent. Ținând cont de informațiile de care dispune referitor la prețurile de pe piața imobiliară locală, precum și de informațiile părților, ea apreciază că valoarea de piață actuală a bunului este de 45.047 EUR. Totuși, trebuie scăzută suma deja primită de reclamanți cu titlu de despăgubire în anul 1988, a cărei valoare actuală a fost stabilită cu echitate. Prin urmare, suma ce trebuie plătită împreună reclamanților pentru prejudiciul material este de 40.000 EUR.

B. Cheltuieli de judecată

43. Reclamanții nu au solicitat rambursarea cheltuielilor de judecată.

44. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor sale de judecată decât în măsura în care le-a solicitat. Prin urmare, Curtea nu le alocă reclamanților nicio sumă cu acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

45. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. declară cererea admisibilă;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;
3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție; 4. hotărăște:
 - a) ca statul pârât să le restituie reclamanților imobilul situat în Str. Republicii nr. 35, Buziaș, compus din construcție și terenul aferent, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție;
 - b) ca, în lipsa unei astfel de restituiri, statul pârât să le plătească împreună reclamanților, în același termen de 3 luni, suma de 40.000 EUR (patruzeci mii euro) cu titlu de daune materiale;
 - c) ca suma respectivă să fie convertită în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății, la care să fie adăugată orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit;

d)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, această sumă să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale.

Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris la data de 15 noiembrie 2007, în aplicarea art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

BOŠTJAN M. ZUPANČIČ,

președinte

Santiago Quesada,

grețier